

Geloof, denk en durf

Gasi Gasparyan

Verloren in de hemel

***‘Laat komen wat komen wil, ook
de ergste dag gaat voorbij’***

William Shakespeare

Verloren in de hemel

Uitgebreide versie van “De weg naar het zijn”

Copyright © 2023 Gasi Gasparyan

Auteur: Gasi Gasparyan

Druk: Tweede druk

Uitgever: Brave New Books

Genre: Non-fictie/autobiografisch

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Woord vooraf

Ik stel mij graag even voor. Mijn naam is Gasi. En ik ben... Een nieuwe Nederlander, een allochtoon, een buitenlander een asielzoeker een mens. Door al die etiketten raak ik in de war, kies daarom zelf maar welke term u het beste vindt passen. Wat u ook kiest, het verandert niets aan het feit dat ik mijn eerste stappen in dit land zette toen ik elf jaar oud was, en dat de asielzoekerscentra tot mijn twintigste mijn thuis was.

Ik was een jongen die de school verliet zonder vmbo-basis of mbo-niveau 1 diploma. Was het te moeilijk, of waren het de omstandigheden? Dat laat ik u in dit boek zelf beoordelen. Toch ben ik, zonder een stevige basiskennis, maar wel mét een gezin en vier kinderen, aan een voltijd hbo-studie begonnen.

Over die onwaarschijnlijke weg schreef ik eerder *De weg naar het zijn*, een verhaal over mijn reis van de bodem naar het docentschap.

Dit boek, *Verloren in de hemel*, is de verrijkte en uitgebreide voortzetting van die reis. De weg hield immers niet op. Het bevat de oorspronkelijke dertig hoofdstukken en is aangevuld met tien nieuwe, rauwere en transparantere hoofdstukken, voornamelijk gericht op mijn ervaringen in het onderwijs.

Lezers die *De weg naar het zijn* al kennen, kunnen dus direct verder lezen vanaf hoofdstuk 31. Voor wie dit verhaal voor het eerst openslaat: van harte welkom.

Dit project begon, op aanraden van mijn psycholoog, als een oefening in zelfreflectie. Wat bedoeld was als persoonlijke therapie, groeide uit tot een verhaal dat ik niet langer voor mijzelf kon houden.

Wat u zult lezen is geen opgepoetst succesverhaal. Het is een open en eerlijk verslag van vallen en weer opstaan, van twijfel en koppigheid, van hoop en wanhoop die elkaar afwisselden. Ik heb het verhaal met gevoel geschreven en hoop dat ik ermee de menselijke imperfectie heb kunnen verheerlijken.

Dit boek is bewust niet strak geredigeerd. De taalfouten horen erbij. Ze zijn onderdeel van het verhaal, net als ze onderdeel zijn van mij. Ik hoop dat de kleine onvolkomenheden niet storen, maar juist de rauwe, onversneden authenticiteit laten zien. Het is geschreven over een periode van vier tot vijf jaar. Omdat het bewust niet is geredigeerd, kan de aandachtige lezer de ontwikkeling van de auteur volgen: niet alleen in de inhoud, maar ook in mijn taal en toon. Ook dat maakt deel uit van deze reis.

Moge dit boek niet alleen vertellen waar ik vandaan kom, maar ook dienen als spiegel voor uw eigen weg.

Ik wens u een waardevolle en inspirerende leeservaring.

Gasi Gasparyan

Inhoud

Woord vooraf.....	6
1. De generatiekloof	11
2. Mijn geboortewieg	16
3. En ik zwijg.....	21
4. Een slecht voorbeeld doet goed volgen	25
5. Een kijkje in mijn werkdag	30
6. Terug naar mijn eigen schooltijd.....	35
7. Wat maakt mij, mij?.....	37
8. Je wordt wat je doet	39
9. Je wordt wat je had moeten worden.....	45
10. Je wordt wat je denkt	54
11. Ik en mijn leerlingen	60
12. Ik en mijn onderbewustzijn	67
13. Avonturieren.....	72
14. De lange weg	75
15. Een sprong in het diepe	81
16. Moeilijke tijden.....	87
17. De naam die wonderen verricht.....	89
18. De vuurdoop	92
19. The legend	97
20. Ik bak er niets van.....	101
21. Jezelf in de weg staan	107
22. Opgebrand	111

23. De EMDR-behandeling	114
24. De diploma-uitreiking	119
25. Het zaad der twijfel.....	121
26. De ontnomen dromen	124
27. De onvermijdelijke bril.....	129
28. Ik en mijn gemoedstoestand	134
29. De geketende vrijheid.....	137
30. Het leven is een strijd	141
31. De echo van een vraag.....	144
32. Terug van weggeweest.	147
33. De reiziger	151
34. De plek waar de bezem en de brief omhelzen	156
35. De brief aan het verleden en de Knuffel van de Toekomst	162
36. De Paradox.....	165
37. Wat onder water leeft	170
38. Van krijtbord naar schroevendraaier	172
39. Wachters van het hart	176
40. De kunst van onderwijzen	180

1. De generatiekloof

Het land van de tulpen en bruggen, het land van hoop en van gestage regen. Daar kwamen we in 1999 met de trein aan. Voor een elfjarige jongen kwam het station over als een kolkende, duizelingwekkende massa; een onophoudelijk gedrang van aankomsten en vertrekken. Mensen vervlógten in een oogwenk naar hun bestemmingen, terwijl anderen uit het niets leken te verschijnen om geduldig op de volgende rit te wachten.

Te midden van die hectische pracht viel mijn blik op een onverwacht eiland van orde: de fietsenstalling. Een eindeloze, gedisciplineerde zee van stalen rijwielen.

“Ziehier,” fluisterden mijn ouders, “het land van zekerheid en veiligheid.” Wij, beladen en gevlucht uit de chaos van Armenië, zochten vrede en stabiliteit. Dit vreemde, vlakke land leek de ultieme hemel. Maar de werkelijkheid die ons opwachtte, was zo ver verwijderd van dat sprookje als de Armeense taal van het Nederlands.

“Welkom.” Slechts één woord, geverfd op een verweerd bord, begroette ons. We liepen over een modderig pad, omzoomd door hoog prikkeldraad, richting een tent. Dit was geen loopgraaf uit een vergeten oorlog, maar de toegangspoort tot het aanmeldcentrum voor vluchtelingen. Ons eerste “thuis” was een tentenkamp. Later werden het barakken, caravans, bungalows; de muren veranderden, maar het gevoel bleef hetzelfde. Onzekerheid en hoop woonden

daar zij aan zij, met gestrekte armen in de wachtkamer van het leven. Ze wachtten op wie ze het eerst zou omarmen.

Het beloofde land van tulpen en hoop kende ook zijn ruïnes. Hier was het leven voor velen geen paradijs, maar soms een kerkhof van gebroken dromen.

Nu, jaren later, zit ik in de lerarenkamer. Het is begin 2021. Ik neem een slok koffie. Van buiten ben ik heel erg kalm, maar vanbinnen stormt het van emoties die de terugblik naar het verleden in mij heeft wakker gemaakt. Ook de wereld waarin we zitten, lijkt te rijmen met mijn gevoel. Het voelt alsof het verleden een lange, koude schaduw over het heden werpt, we zitten in de greep van een vreemd virus, COVID-19. Het is een duizelingwekkende tijd en COVID-19, ofwel Corona heeft het normale leven weggevaagd. De winkels, theaters, en bioscopen zijn gesloten. Deze ongrijpbare strijd sleept het hele land mee, zelfs onderwijs was een tijdje dicht, maar nu is het alleen beperkt geopend.

Hierbinnen, in de ongewoon diepe stilte van een bijna lege school, heerst een zware, gedempte rust. En dan, plotseling, wordt die stilte doorbroken. Door de stem van mijn collega, Gabriël, docent economie, met het talent om uit het niets een gesprek te beginnen dat alles even anders doet lijken. Ons gesprek is nog niet voorbij als de receptioniste mij benadert:

“Meneer Gasparyan er is een telefoontje voor u.” Ik loop zonder enige verwachting erheen, neem de telefoon en zeg heel kalm:

“Goedemiddag, met meneer Gasparyan.”

“Ja, u wilden wij spreken. Onze zoon is vandaag zeer emotioneel naar huis gekomen.”

“Wat is er gebeurd mevrouw?”

“Beseft u wel wat u gedaan hebt?” Hoewel haar toon mij niet bevalt, probeer ik kalm te blijven.

“Wat heb ik concreet gedaan?”

“Hij zegt dat u hem een onterecht cijfer hebt gegeven. U hebt hem zo boos gekregen dat hij nu zichzelf in zijn kamer heeft opgesloten. En u zegt wat heb ik gedaan?”

“Mevrouw, ik heb niets gedaan, daarnaast was het cijfer inderdaad onterecht, ik heb uw zoon namelijk gematst, hij had nog een lager cijfer verdiend.” We snappen elkaar gewoon niet. Hierdoor lopen de emoties toch op. Ik probeer het gesprek snel af te ronden, want veel zin heeft het niet. Na naar al haar ongenoegen geluisterd te hebben kom ik glimlachend terug en zeg tegen Gabriël:

“Weet jij waarom mensen nu veel meer klagen dan vóór corona?” Hij antwoordt:

“Ik ben geen psycholoog, maar een econoom.” Daarop zegt de docent Engels, die natuurlijk op anderhalve meter afstand zit:

“Ik ben ook geen psycholoog, maar ik weet hoe het komt. *It is not a matter of corona, but a generation issue*”. Onze docent Engels spreekt graag Engels met een Amerikaans accent. Ik moet erom lachen, het klinkt grappig vooral vanwege de manier waarop ze het zegt.

De dag zit erop. Ik ben op weg naar huis, maar die uitspraak laat mij niet los. Thuis merk ik dat naast het amuserend gedeelte, ik ook frustrerende emoties heb.

Wat vind ik eigenlijk van de huidige generatie, is de vraag die in mij opkomt. Het is inmiddels avond, ik lig in bed en de

generatiekloof visualiseert zich in mijn hoofd. Had nooit gedacht dat zo'n uitspraak mij zou aangrijpen. Mijn brein blijft nadenken, het is al midden in de nacht en ik vraag mij af: is het de generatiekloof of juist dat onnodige geklaag van de ouders dat mij wakker houdt?

Ik word de volgende ochtend wakker en sta vermoeid voor de klas. Ik heb examenleerlingen voor me. In plaats van hindoeïsme en boeddhisme krijgen zij van mij filosofie, een nieuw vak met een zelfgemaakt werkboek. Ik begin de les met een grap over corona, maar al snel sla ik de brug naar de lesstof. Na de lesstof besproken te hebben, merk ik dat er nog tijd over is, dus laat ik de leerlingen werken aan hun huiswerk. Het is even stil. Ik begin me te vervelen. Ik loop onrustig heen en weer. Misschien komt het door mijn vermoeidheid.

Ik kies ervoor om te improviseren en zeg tegen de leerlingen:

“Hey, wisten jullie dat een filosoof het leven met een reis vergeleken heeft. Hij vond dat wij allemaal op reis zijn. Ons ontstaan is het begin van die reis en onze doelen zijn de bestemmingen. In het leven hebben mensen vaak doelen en streven ernaar om deze doelen te behalen, zoals een reiziger zijn bestemmingen wil bereiken. De dood is volgens die filosoof de eindbestemming, want het is voor niemand onontkoombaar. Wat vinden jullie ervan, kun je het leven zien als een reis, en zo ja reizen we dan naar de dood?”

De bom is gebarsten. Iedereen zegt wat. Zoveel reacties had ik niet verwacht. Is het onderwerp boeiend of hebben zij gewoon geen zin in huiswerk? Maar de chaos geeft mij voldoening, mijn vermoeidheid begint rustig te verdwijnen in het enthousiasme van de leerlingen. Ik vind het leuk om

de leerlingen aan het denken te zetten. Wanneer er tijd over is praten we over meerdere thema's, dit keer hebben we het over levensdoelen.

Nadat de leerlingen gereageerd hebben op mijn vraag en met elkaar gediscussieerd hebben, ga ik verder en zeg:

“We kunnen het ook anders bekijken, misschien reizen we niet naar de dood, maar juist weg van de dood. Door te blijven bewegen, door te blijven zoeken en geloven in het leven. Want als je stopt met je zoektocht naar de zin, je reis, dan... heb je geen bestemming, en...?” Het is even stil, en een leerling zegt sarcastisch.

“Dan ben je een emo.” De klas lacht erom en ik probeer verder te gaan

“Bijna, maar je moet in ieder geval altijd nieuwe doelen stellen om je eindbestemming zo ver mogelijk van je weg te houden, anders beland je in een doelloos moeras, waarin je rustig weg zult zakken.” Onvoorbereide quotes zijn de beste. Het klinkt een beetje poëtisch, maar mijn intuïtie zegt, de leerlingen kunnen je volgen, ga verder. Ik probeer ze duidelijk te maken dat wij niet de gevangenen van ons eigen verleden hoeven te zijn. Een best ingewikkelde boodschap zou je denken, maar met de vierdeklassers praat ik graag over zulke thema's en zij geven aan dat zij mijn lessen, vooral de lessen waarin ik op deze manier improviseer, interessant vinden.

Het is inmiddels al het einde van de les, iedereen is weg behalve één leerling. Hij komt verlegen naar mij toe en zegt:

“Uw uitspraak, niet de gevangene zijn van je eigen verleden, sprak mij aan. Ik pieker veel over mijn verleden. Ik ben in een periode geboren waarin niemand geboren zou

willen worden. Mijn ouders hadden de financiën niet voor elkaar en gingen snel scheiden. Als kind heb ik ook nog bij verschillende pleeggezinnen gewoond. Ik denk dat ik veel heb meegemaakt en dat ik daarom mijn verleden niet los kan laten.” Tja, wat moet je op zo’n moment doen, je bent noch de coach van die leerling, noch een psycholoog. Aan de andere kant voel ik mij verantwoordelijk, ik zie dat hij bij mij uit zijn comfortzone durft te komen en zich kwetsbaar opstelt. Na een interessant gesprek met deze leerling heb ik automatisch ook teruggekeken naar mijn eigen verleden. Na dat gesprek stelde ik mezelf een soortgelijke vraag; in welke periode zou een weldenkend mens geen kind willen baren? Volgens mij ben ik ook in een dergelijke periode geboren. Een periode waar het voor ouders en kinderen moeilijk was om een goede start in de samenleving te maken.

2. Mijn geboortewieg

Ik ben geboren in een periode wanneer de Sovjet-Unie op het punt stond uiteen te vallen. Het Karabach Comité, een groep Armeense intellectuelen, zette zijn eerste stappen, met als doel de hereniging van Karabach met Armenië. Hierdoor stonden de Azeri's en Armeniërs tegen elkaar op, wat uiteindelijk tot gruwelijke etnische zuiveringen en een langdurige oorlog leidde. Later viel de Sovjet-Unie uit elkaar en werd de leider van het Karabach Comité gekozen tot de eerste president van Armenië. Een oud volk met een kersverse nieuwe republiek. Deze president had te veel op zijn bord. Hij moest zorgen voor een nieuwe valuta, instituten, methodes en anticommunistische ideologieën om de nieuwe republiek in stand te houden. Daarnaast moest hij de grote bankencrisis, die veroorzaakt was door de val van de Sovjet-Unie overleven, de reusachtige werkloosheid proberen terug te dringen en het allerbelangrijkste, de oorlog winnen. Kortom, het was zowel voor de president als de bevolking een hele chaotische periode, toch weerhield die spannende tijd mijn ouders er niet van om een nieuw leven licht in te blazen. Het levenslicht zag ik in december 1987.

Ik heb het over de oorlog, de val van de grootste gehechte unie aller tijden en de gevolgen ervan gehad, maar nog niet over een historische aardbeving die toen ook plaatsvond. De aardbeving zorgde ervoor dat sommige steden met de grond werden gelijkgesteld. Zelf kan ik mij weinig van die aardbeving herinneren, maar van mijn moeders verhalen weet ik hoe geschrokken zij was. Met mij in haar armen is zij naar buiten gerend. Toen zij al buiten was voelde zij weer een

beving, een krachtige naschok. De tweede beving zorgde voor meer angst, omdat zij de ellende van de eerste al had gevoeld. Met de angst in haar hart wachtte zij op nog een mogelijke beving. Deze bevingen zorgden er niet alleen voor dat sommige steden letterlijk platlagen, maar ook ervoor dat duizenden mensen omkwamen. Het dodenaantal is meer dan twintigduizend geweest. Heel erg triest. Veel kinderen werden plotseling wees en dakloos.

Mijn moeder vertelde dat zij na een korte periode weer een soortgelijke beving voelde en opnieuw naar buiten rende, maar dit keer waren het de tanks die naar het front reden. Er was namelijk oorlog. Ook van die oorlog kan ik mij weinig herinneren. Wel kan ik mij zagezegd de naweeën van de oorlog herinneren, de sporen die de oorlog onder jongeren had achtergelaten.

Wij groeiden op met veel vechtpartijen. Vechten was zo dagelijks dat je het met spelen kon vergelijken. Eén tegen één boxen of worstelen in een zandbak, vechtpartijen na een voetbalwedstrijd, soms vijf tegen vijf, soms tien tegen vijftien, inclusief toeschouwers. Agh ja, zo was het leven eenmaal. Ik weet nog dat ik een keer met een jongen aan het worstelen was, in een zandbak. In de taal van mijn leerlingen 'dikke fittie met toeschouwers enzo, ' een beeld dat vandaag hoogstwaarschijnlijk aan hun mobiele schermen zou hangen. Ik had zijn schouders bijna op de grond gelegd, zo kon je, volgens de ongeschreven regel winnen, en toen... Boem! Een harde schop op mijn ribben. Zijn broer, die van de zijlijn keek, liet zijn broertje niet verliezen. Hij schopte mij zo hard dat ik van pijn dicht klapte. En zo verloor ik de zogenaamde wedstrijd. En niemand die hier gek van opkeek.

Sterker nog, ik denk dat als er toen telefoons waren geweest, niemand het zou hebben gefilmd, zo gewoon was het.

Nu we in Nederland zijn en ik voor de klas sta, besef ik dat ik, ondanks een generatiekloof ook veel met deze generatie gemeen heb. Ik kan tegen de leerlingen zeggen: “Je moet niet de gevangene van je verleden zijn”, maar zelf weet ik dat ook ik mijn verleden nooit helemaal los kan laten. Het is een deel van mijn identiteit. Wat ik soms probeer, is de harmonie te bewaren. Het is een ingewikkeld proces, maar soms lukt het. Als een tragedie zie ik het in ieder geval niet. Het is meer een avontuur, sterker nog, soms vertel ik iets aan de leerlingen over mijn verleden en link het met de actualiteit. Ik herinner mij nog een mooie uitspraak van een gymnasiumleerling. Tijdens een les waarin ik een incident uit mijn leven met de actualiteit had gelinkt:

“Het leven is een déjà vu, meneer.”

Ja, de leerlingen kunnen soms zeer filosofisch zijn. Die uitspraak deed me denken aan de Bijbelse uitspraak: “Er is niets nieuws onder de zon.” Maar is dat echt zo? Geen idee, ik heb maar één leven onder de zon gekend, maar voor mij is dit wel een levensvisie, een unieke bril, die ik af en toe wel draag. Want kijk, soms kan het leven inderdaad als een déjà vu voelen. Denk aan de emoties die nauw verbonden zijn met het menselijk leven. Vreugde, verdriet, pijn, liefde, angst, woede, trots. Mensen die duizenden jaren voor ons hebben geleefd hebben die emoties precies op dezelfde manier beleefd als wij. Het herhaalt zich steeds. Ook de gebeurtenissen lijken soms op elkaar. Bijvoorbeeld de vluchtelingenstroom die we nu in

Nederland hebben is niet iets nieuws, de natuurrampen die we hebben ook niet. Zelf heb ik het allebei eerder meegemaakt.

De val van de Sovjet-Unie, de oorlog die pas in 1994 eindigde en de aardbevingen zorgden voor talloze vluchtelingen. Hoe kun je in je eigen land vluchteling zijn? Dit doet me denken aan de Nederlandse serie “Als de dijken breken”. Net als in deze serie had de natuurramp ook in Armenië invloed op de economie. Dit is echter niet de reden waarom ik mijn verleden soms met donker associeer, maar omdat het land letterlijk in duisternis verkeerde.

Begin jaren negentig had de regering besloten om de kerncentrales tijdelijk stil te leggen. Hierdoor had het land lange tijd weinig tot geen stroom. Wij moesten onze schoolopdrachten onder het kaarslicht of bij een olielamp maken en dat was niet eens het ergste, ondanks deze omstandigheden moesten wij op school goed blijven presteren. Met presteren bedoel ik lange poëtische gedichten helemaal uit het hoofd leren. Iets wat hier in Nederland ongekend is. Het gedicht moesten we eerst voordragen aan onze ouders en wanneer bleek dat het niet goed genoeg was konden we rekenen op een straf. Straf die gepaard ging met geweld was heel normaal, geen enkele ouder wilde in die tijd voor schut staan en het was de enige Sovjet-manier die ze kenden. Vervolgens moesten wij dat gedicht ook nog voor de klas voordragen. Gebeurde het niet of was de voordracht niet vlot genoeg, kon je weer gestraft worden, maar dit keer door de juf of meester. In de hoek staan was nog een zegen, ook docenten hadden een Sovjet-erfenis en gaven hun handen de vrijheid. En wanneer je bont en blauw

thuis kwam, kon je daar geen troost verwachten, maar een trek aan je oor en een standaard preek dat meestal begon met de woorden “hoe durf je?”

Nu denk ik, hoe durf je wat? Toekijken en zien hoe de docent klappen uitdeelt? Hoe dan ook, wij raakten nooit overstuurd. Dat recht hadden we gewoon niet. Zowel de cultuur als het schoolsysteem waren duidelijk heel anders dan in Nederland. Hier leest een leerling zijn enige drie zinnen voor de groepspresentatie haperend voor, vanuit zijn kladblok.

Tegenwoordig krijg ik in de coronatijd veel mails en telefoontjes van ouders die boos zijn omdat hun kind door mij emotioneel is geworden. Er wordt nu tegen ons, docenten, gezegd “hoe durf je?” Of zoals mijn kinderen als grap zeggen: “Het is de omgekeerde wereld.” Bijvoorbeeld de moeder waar ik in het begin over had, vond dat haar kind door mij overstuurd was geraakt. Ze had hem geprobeerd te kalmeren, maar wisten zich geen raad mee, dus belde zij mij en ging met een opgestoken zeil het gesprek aan. De reden van de emotionele uitbarsting was, dat ik deze leerling qua werkboekcijfer één punt minder had gegeven dan de rest. Dat had ik gedaan omdat ik in het godsdienstwerkboek van die leerling een grote tekening van een mannelijk geslachtsorgaan had ontdekt. Eerst leek de toon van de moeder meer op het fenomeen “hoe durf je?” Daarna toen ze achter kwam dat haar zoon gewoon een voldoende heeft, was ze gekalmeerd en heeft ze mij toch een kwartier lang geprobeerd over te halen om het door de vingers te zien, want het gaat volgens haar uiteindelijk om de opdrachten en niet om de tekeningen. Agh ja, de leerlingen zijn zo divers. De één is zo verwend en kan geen klap incasseren, terwijl de ander, waar ik het in het begin over had, zoveel klappen